

В. В. Пилипенко

РОСІЙСЬКО-ІРАНСЬКІ ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СУЧАСНУ СИСТЕМУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Система міжнародних відносин на сьогодні переживає крах усталених законів і «правил гри», за якими існував чіткий поділ на держав-лідерів, що регулювали економічні й політичні процеси у світі, та держав-донорів, що забезпечували лідерів ресурсним підґрунтям для домінування. Однією із ключових подій, що забезпечила тектонічні зрушення у системі світопорядку, стало опублікування 16 січня 2016 року на сторінках «Офіційного журналу» ЄС Акту про зняття санкцій з Ірану і повернення Тегерану 400 млн. дол. з нарахованими 1,3 млрд. дол. відсотків по боргам США за торгівельні операції (у тому числі зі зброєю), проведені ще за часів шаха Пехлеві [2, р. 2]. Дане рішення Конгресу США, схвалене Радою Безпеки ООН, на фоні рекордного падіння цін на нафту до 27,5 дол. за барель, спровокували появу низки статей провідних політологів про використання Білими Домом «іранської карти» для посилення тиску на Росію та приведення її до поступового економічного занепаду [4]. Однак, подібні прогнози не лише не виправдалися, але й мали обернено пропорційний результат: з 2016 року намітилася тенденція до поступової економічної й політичної інтеграції Москви й Тегерану, що у світлі воєнного конфлікту на Донбасі не може ігноруватися Україною.

Задекларовані ще з ісламської революції прагнення Ірану до регіонального лідерства при варіюванні між Сходом і Заходом та прагнення Росії будь-що утримати контроль над міжнародними процесами у світлі запровадження проти неї санкцій, забезпечили основу до зближення двох держав. Так, Тегеран отримав в особі президента РФ лобіста у реалізації своїх амбіцій на членство в ШОС і виході на євразійський ринок. Цікавим є той факт, що одразу після проголошення про зняття іранських санкцій, на засіданні голів держав-членів ШОС у

червні 2016 року російська делегація першою порушила питання про надання ІРІ статусу постійного члена цієї організації. При цьому майданчик міжнародної організації був використаний лідерами обох держав для досягнення домовленостей про створення між Іраном та державами Євразійського економічного союзу (ЄАЕС) зони вільної торгівлі.

Після тривалих переговорів протягом другої половини 2017 року між дипломатами ІРІ та держав ЄАЕС було домовлено не лише про підписання договору про вільну торгівлю із конкретним переліком товарів, але й обумовлено перспективи будівництва транспортного коридору Північ – Південь, що має відкрити новий торговельний шлях від Індійського океану до Балтійського моря [1]. Логічним завершенням тривалих переговорів стала ратифікація 15 листопада 2018 року Державною думою РФ та 29 січня 2019 року парламентом ІРІ Проекту й Договору про створення зони вільної торгівлі між Іраном та державами ЄАЕС [6].

Наявність юридичних гарантій по реалізації торговельної співпраці сприяла розробленню та частковому введенню в дію ряду російсько-іранських інтеграційних проектів. Першочергово було розпочато синхронізацію платіжних систем Ірану з російськими банками, що проходила у два етапи. Перший етап передбачав спільне використання банкоматів власниками карток російського «Мир Бізнес Банку» та іранської національної системи «Shetab», тоді як другий – входження іранської платіжної системи через російський банк-посередник до міжнародної фінансової мережі [3].

У квітні 2018 року також було підписано ірансько-російський проект про створення Комісії із співпраці Державної Думи РФ та Меджлісу ІРІ, що мала займатися врегулюванням спірних питань у сфері економіки та політики, а також сприяти реалізації вигідних двосторонніх інтеграційних проектів. Одним із перших таких проектів, ініційованих комісією, став

план об'єднання енергетичних систем обох держав за участі Азербайджану [5]. Подібна тенденція російсько-іранського енергетичного зближення, а надто на фоні відродженої ідеї газового ОПЕК є прямим посяганням на інтереси США у Перській затоці і провокує більш жорсткі контрзаходи з боку Вашингтону.

Таким чином, російсько-іранська інтеграція, що виникла на фоні посилення санкційного тиску на Кремль з одночасними відкритими можливостями для Тегерану вийти з ізоляції, спричинила ряд зрушень у системі міжнародних відносин, змушуючи світових гравців орієнтуватися на позицію Ірану з метою недопущення його остаточного зближення з Москвою.

Список використаних джерел

1. Garrie A. Iran to join Eurasian Economic Union – diplomatic sources. The Duran: веб-сайт. URL: <http://theduran.com/breaking-iran-join-eurasian-economic-union-diplomatic-sources/> (дата обращения: 14.03.2019).
2. Kenneth Katzman Iran Sanctions. Congressional Research Service. 2019. 04.02. Р. 1 – 100.
3. В Иране назвали сроки интеграции платежной системы с российским банком. РБК: веб-сайт. URL: <https://www.rbc.ru/finances/29/10/2017/59f580949a794705d1233b13> (дата обращения: 14.03.2019).
4. Динамика цен на нефть с 2014 года. Досье. ТАСС: веб-сайт. URL: <https://tass.ru/info/3315320> (дата обращения: 14.03.2019).
5. Иран и Россия собираются объединить электрические системы через Азербайджан. Iran.ru: веб-сайт. URL: <https://www.iran.ru/news/economics/1125> (дата обращения: 14.03.2019).
6. Парламент Ирана принял проект о создании ЗСТ между Ираном и ЕАЭС. Iran.ru: веб-сайт. URL:

https://www.iran.ru/news/economics/112237/Parlament_Irana_prinyal_proekt_o_sozdanii_ZST_mezhdu_Iranom_i_EAES (дата обращения: 14.03.2019).